

**УНИВЕРЗИТЕТ У КРАГУЈЕВЦУ
ФАКУЛТЕТ МЕДИЦИНСКИХ НАУКА
КРАГУЈЕВАЦ**

1. Одлука Наставно-научног већа

Одлуком Наставно-научног већа Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу, број 01-12526/3-6 од 27.11.2013. године, именовани су чланови комисије за оцену научне заснованости теме докторске дисертације кандидата Жељка Влаисављевића, под називом:

**„АНАЛИЗА ФАКТОРА КОЈИ УТИЧУ НА СТАВ МЕДИЦИНСКИХ СЕСТАРА И
ЗДРАВСТВЕНИХ ТЕХНИЧАРА ПРЕМА ЗАВЕШТАЊУ ОРГАНА И
ТРАНСПЛАНТАЦИЈИ ОРГАНА У СРБИЈИ”**

Чланови комисије су:

- 1. проф. др Слободан Јанковић**, председник, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за уже научне области Фармакологија са токсикологијом и Клиничка фармација;
- 2. Проф. др Ђорђе Ђулафић**, члан, ванредни професор Медицинског факултета Универзитета у Београду за ужу научну област Интерна медицина;
- 3. доц. др Дејан Петровић**, члан, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Интерна медицина.

2.1 Кратка биографија кандидата

Жељко Влаисављевић је рођен 1982. године у Београду, где је завршио основну и средњу школу. Високу медицинску школу струковних студија завршава 2006. године на Факултету за менаџмент, а 2009. године стиче назив Дипломирани економиста менаџмента у здравству. Докторске академске студије је уписао 2009. године на Медицинском факултету у Крагујевцу, смер Превентивна медицина. Усмени докторски испит је положио са оценом 9.

2.2 Наслов, предмет и хипотезе докторске тезе

Наслов: „АНАЛИЗА ФАКТОРА КОЈИ УТИЧУ НА СТАВ МЕДИЦИНСКИХ СЕСТАРА И ЗДРАВСТВЕНИХ ТЕХНИЧАРА ПРЕМА ЗАВЕШТАЊУ ОРГАНА И ТРАНСПЛАНТАЦИЈИ ОРГАНА У СРБИЈИ ”

Предмет: Испитивање фактора који формирају ставове медицинских сестара и здравствених техничара према завештању органа и трансплантацији органа у Србији.

Хипотезе:

1. Медицинске сестре и здравствени техничари имају позитиван став о трансплантацији органа али не и о завештању истих.
2. Постоји повезаност социјално-демографских карактеристика и ставова МСЗТ према трансплантацији и завештању органа.
3. Образовање и дужина радног стажа утичу на формирање позитивних ставова МСЗТ-а према трансплантацији и завештању органа.
4. Постоји значајан утицај коришћења медија, веросиповести, традиције и обичаја на формирање става МСЗТ о донацији и завештању органа.

2.3 Подобност кандидата

Кандидат је објавио најмање један рад у целини у домаћем часопису са рецензијом, у коме је први аутор, чиме је испунио услов за пријаву докторске тезе.

Научни радови објављени и прихваћени за штампу у целини у домаћим и иностраним часописима и/или зборницима научних скупова у земљи и иностранству :

1. **Влаисављевић Ж.** Милутиновић Д. Мичић Б. Јешић-Вукићевић Р. Attitudes and knowledge of nurses and their views on the legacy of transplantation of organs and tissues in the Republic of Serbia. Srp Arh Celok Lek. 2013 2013;143(1-2)(**M23=3** бода)
2. Rankovic, D. Miletic, M. Lj. Stojkovic, D. Tomic, A. Pavlovic-Markovic D. Culafic, I. Jovicic, T. Alempijevic, J. Bogdanovic, D. Mijac, **Vlaisavljevic Z.** Milivojevic V. Dragisic T. Krstic M. Rajic Z. Milosavljevic T. Non-invasive prediction tool for oesophageal variceal haemorrhage: Modification of platelet count to spleen diameter ratio to precisely determine the risk prognosis. Journal of Clinical & Experimental Hepatology. 2013;3(1);98-99 (**M34=0.5** бода)
3. **Влаисављевић Ж.** Ранковић И. Тимски рад у здравственој организацији. Здравствена заштита. 2013;42(3):18-22 (**M53=1** бода)
4. **Влаисављевић Ж.** Ранковић И. Стојковић М. Поповић Д. Палијативно збрињавање са посебним освртом у гастроентерологији. Materia medica 2013;29(1):828-36 (**M52=1,5** бода)
5. **Влаисављевић Ж.** Глишовић В. Сестрински сервис кроз функције менаџмента. Здравствена заштита. 2012;41(3):61-63 (**M53=1** бода)
6. Ранковић И. Стојковић М. Љ. Мијач Д. Тулафић Д. **Влаисављевић Ж.** Јовичић И. Шпуран М. Рајић З. Крстић М. Пешко М. Милосављевић Т., Нови аспект тераписке акутне хепатичне исуфицијенције: рана корекција хипонатремије и њених последица. Медицински часопис. 2012 spp.46(1);25-26 (**M53=1** бод)
7. **Влаисављевић Ж.** Ранковић И. Interventional smlls, Crafts end knowledge of nurse in acute liver surviva: State of the Art nursise in intesive care units.

Европски конгрес European federation of Critical Care Nursing и УИНАРС
Београд, мај 2013. pp 102 (М34=0.5 бода)

8. **Влаисављевић Ж.** Перишић М. Безбедност на раду медицинских сестара на гастроентерологији и хепатологији. Симпозијум прве категорија са Међународним учешћем. Београд, септембар 2013. pp61 (М64=0.2 бода)
9. **Влаисављевић Ж.** Ранковић И. Нова компликација малигнома дигестивног тракта: Интестинална инсуфицијенција и њен значај за рад медицинске сестре техничара. 50. Канцеролпшка недеља и 27. Стручни састанак медицинских сестара – техничара онколошких институција Републике Србије. Београд, новембар 2013. pp 109 (М64=0.2 бода)

2.4. Преглед стања у подручју истраживања

У Сједињеним Америчким Државама је 2000-те године урађено 22908 трансплантација органа од чега је било 5984 кадаверичних и 5700 са живих донора. У Европи је 2011. год. урађено 9604 кадаверичних трансплантација. У Хрватској је само 2012. урађено 400 трансплантација, док је у Србији обављено до сада далеко мање трансплантација јетре и бубрега. Медицинске сестре и здравствени техничари су у најближем контакту са болесником и његовом родбином, те се може рећи да су од кључне важности у процесу донације органа као посредници између оболелог и породице потенцијалног донора. Ако се стави акценат на разумевање природе и процеса трансплантације од стране потенцијалних донора, онда можемо рећи да емпатски став створен између медицинске сестре и болесника и његове породице има велики утицај на процес донације органа. До сада је утицај ставова медицинских сестара и техничара према донацији органа и трансплантацији на ефикасност тог процеса у националним оквирима недовољно проучаван.

2.5. Значај и циљ истраживања са становишта актуелности у одређеној научној области

Циљеви.

1. Проценити ставове МСЗТ о донацији органа и завештању истих.
2. Испитати повезаности социјално-демографских карактеристика и ставова МСЗТ.
3. Проценити каква су знања МСЗТ о трансплантацији и завештању органа.
4. Испитати да ли постоје разлике у ставовима МСЗТ у односу на образовање и дужину раднога стажа.
5. Испитати утицај осталих карактеристика МСЗТ на формирање њиховог става према завештању и донацији органа.

Значај. Познавање овог проблема ће бити од великог значаја за промоцију завештања органа и донацију истих, као и проналажење стратегије за унапређење здравља оних

којима су органи потребни. Очекује се да ће резултати ове студије послужити за унапређење образовног процеса будућих медицинских сестара и здравствених техничара, како би знања о трансплантацији била боља а ставови о завештању органа била позитивнија.

2.6 Веза са досадашњим истраживањима

Здравствени радници су од великог значаја за формирање става према завештању и донацији органа и ткива код пацијената. Медицинске сестре у Катару имају позитиван став према донацији и трансплантацији али нису спремне да своје органе завештају. Утицај година живота као и недостатак знања у послу и погрешно формиран ставови доприносе смањеном броју завештања и донација органа. Образовање и стицање знања утичу на формирање позитивних ставова, што доприноси већем броју завештања и донација органа. Утицај на формирање ставова о завештању и трансплантацији органа имају и вероисповест, национална култура и масовни медији. Свеобухватно испитивање могућих фактора који обликују ставове медицинских сестара и техничара о донацији органа и трансплантацији до сада није спроведено.

2.7 Методе истраживања

A. ВРСТА СТУДИЈЕ

За испитивање ставова и знања медицинских сестара и здравствених техничара (МСЗТ) биће примењена студија пресека, уз коришћење три методе: упитника, фокус групе и Делфи технике

B. ПОПУЛАЦИЈА КОЈА СЕ ИСТРАЖУЈЕ

У овом истраживању анализираће се репрезентативни узорак медицинских сестра и здравствених техничара, оба пола, у периоду од 1. новембра 2013. до 1. новембра 2014. године. Критеријум за укључивање у испитивану групу биће да су МСЗТ запослене(и).

Примењени инструменти

Упитник: Сви испитаници биће анкетирани под истим условима. Анкетни упитник биће састављен из три дела, први део за прикупљање информација о полу, узрасту, брачном стању, вероисповести, образовању као и дужини радног стажа, други део упитника сачињаваће питања о знањима МСЗТ док трећи део упитника сачињаваће питања о ставовима МСЗТ. Упитник је направио студент који пријављује ову тезу, и претходно га је валидирао у пилот истраживању.

Фокус група: Биће формирана једна фокус група од 9 чланова, која ће се састати 2-3 пута. Чланови фокус групе ће бити: медицинска сестра са средњим образовањем и мање од 10 година радног искуства, медицинска сестра са вишим или високим образовањем и мање од 10 година радног искуства, медицинска сестра са средњим образовањем и више од 10 година радног искуства, медицинска сестра са вишим или високим образовањем и више од 10 година радног искуства, здравствени техничар са средњим образовањем и мање од 10 година радног искуства, здравствени техничар са вишим или високим образовањем и мање од 10 година радног искуства, здравствени техничар са средњим образовањем и више од 10 година радног искуства, здравствени техничар са вишим или високим образовањем и више од 10 година радног искуства и

председник струковног удружења МСЗТ. Разговори у оквиру фокус групе ће бити аудиовизуелно снимани, и посебан помоћник ће водити белешке. Концептуализација фокус групе ће се обавити уз помоћ и рецензију ментора.

Делфи техника: Учесници у овом делу истраживања ће бити главне сестре свих болничких установа у Србији, а пут комуникације ће бити електронска пошта. За концептуализацију истраживања Делфи техником ће бити искоришћени резултати фокус групе и истраживања помоћу упитника.

В. УЗОРКОВАЊЕ (начин избора испитаника)

У студију ће бити укључени медицинске сестре и здравствени техничари који раде у државном здравственом систему Србије. Узорак ће бити изабран по принципу кластера: прво ће се методом случајног избора одредити здравствене установе које ће ући у истраживање, а затим ће се у оквиру сваке здравствене установе такође методом случајног избора одредити МСЗТ који ће бити анкетирани. Учесници у фокус групи ће бити одабрани међу учесницима анкете који су показали екстремне одговоре.

Г. ВАРИЈАБЛЕ КОЈЕ СЕ МЕРЕ У СТУДИЈИ

независне варијабле: место становања, брачно стање, школска спрема, дужина радног стажа, вероисповест и занимање;

зависне варијабле: ставови и знања МСЗТ о трансплантацији и завештању органа.

Д. СНАГА СТУДИЈЕ И ВЕЛИЧИНА УЗОРКА

Величина узорка је израчуната на основу формуле $n = (1.96)^2 \times 4 p(1-p)/d^2$, где је n – број испитаника у једној групи, p – очекивана процентуална заступљеност једне од вредности дихотоме варијабле у популацији (као фракција од 1), **1.96** означава ниво поверења од 95% (тј. вредност алфа), и d – жељена ширина интервала поверења. Очекивана снага студије је 80% при двосмерној употреби таблица контингенције. Према истраживању међу медицинским сестрама у Катару, само 20.2% испитаница је имао позитиван став према донацији бубрега члану породице. Уз такав проценат и ширину интервала поверења од $\pm 10\%$, потребна величина узорка према горњој формули је 248 испитаника.

Ђ. СТАТИСТИЧКА ОБРАДА ПОДАТАКА

За описивање испитиване популације користили би мере централне тенденције (аритметичка средина и медијана), мере варијабилитета (стандардна девијација – SD) и релативне бројеве (проценте). Континуиране варијабле приказали би као средњу вредност $\pm SD$, а категоричке варијабле као учесталост и проценте. Тестови статистичке значајности (t-test и Хи2 test) биће коришћени за анализирање разлика у вредностима континуалних варијабли између група. Средњи скорови сваког инструмента биће израчунати за све испитанике, а разлике међу њима процењиваће се помоћу t-testa и ANOVA-е, под условом да су подаци нормално дистрибуирани. Ефекат различитих фактора на став испитаника о трансплантацији ће бити процењен бинарном логистичком регресијом.

2.8 Очекивани резултати докторске дисертације

Очекује се да ће ова студија показати следеће:

- Медицинске сестре и здравствени техничари имају позитиван став о трансплантацији органа али не и о завештању истих.
- Постоји повезаност социјално-демографских карактеристика и ставова МСЗТ према трансплантацији и завештању органа.
- Образовање и дужина радног стажа утичу на формирање позитивних ставова МСЗТ-а према трансплантацији и завештању органа.
- Постоји значајан утицај коришћења медија, веросиповести, традиције и обичаја на формирање става МСЗТ о донацији и завештању органа.

2.9 Оквирни садржај дисертације

Мада постоје многобројне дефиниције трансплантације органа, може се једноставно рећи да је трансплантација пресађивање органа путем хирушке интервенције из тела једне особе у тело друге особе којој је орган потребан, при чему донор може бити жива или недавно преминула особа. Трансплантација органа је у појединим ситуацијама једина терапијска могућност. Важна карика у завештању и донацији органа јесу медицинске сестре и здравствени техничари (МСЗТ). У Србији још не постоји национални регистар трансплантираних особа, а тек октобра месеца 2010. године започета је кампања „Продужи живот“ са циљем поспешивања завештања и донирања органа.

Циљ рада је испитати ставове и знања медицинских сестара и здравствених техничара (МСЗТ) о трансплантацији и завештању органа, као и факторе који на њих утичу. Ова студија пресека ће бити спроведена у оквиру струковних Удружења здравствених радника, на репрезентативним узорцима медицинских сестара и здравствених техничара са средњом медицинском школом и са Вишом или Струковном медицинском школом. Као инструменти истраживања користеће се анкетни упитник, техника фокус групе и Делфи техника. Добијени резултати биће одговарајуће статистички обрађени и приказани.

Очекивани резултат студије је да су ставови о трансплантацији позитивни а о завештању негативни, а знања недовољна. Такође се очекује да старост, дужина рада у здравственој служби и претходно искуство са особама којима је потребна трансплантација утичу значајно на ставове о трансплантацији и завештању органа.

2.10 Име потенцијалног ментора

проф. др Слободан Јанковић, редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Крагујевцу за уже научне области Фармакологија са токсикологијом и Клиничка фармација

2.11 Научна област дисертације

Управљање у здравству.

2.12 Научна област чланова комисије

1. проф. др Слободан Јанковић, председник, редовни професор Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за уже научне области Фармакологија са токсикологијом и Клиничка фармација;
2. Проф. др Ђорђе Ћулафић, члан, вандредни професор Медицинског факултета Универзитета у Београду за ужу научну област Интерна медицина;
3. доц. др Дејан Петровић, члан, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Интерна медицина.

Закључак и предлог комисије

1. На основу досадашњег успеха на докторским студијама и публикованих радова, **Жељко Влаисављевић** испуњава све услове за одобрење теме и израду докторске дисертације.

2. Предложена тема је научно оправдана, дизајн истраживања је прецизно постављен и дефинисан, методологија је јасна. Ради се о оригиналном научном делу, где се испитују фактори који формирају ставове медицинских сестара и здравствених техничара према завештању органа и трансплантацији органа у Србији.

3. Комисија сматра да ће предложена докторска теза **Жељко Влаисављевић** бити од великог научног и практичног значаја.

4. Комисија предлаже Наставно-научном већу Факултета медицинских наука у Крагујевцу да прихвати пријаву теме докторске дисертације кандидата **Жељка Влаисављевића** под називом „**АНАЛИЗА ФАКТОРА КОЈИ УТИЧУ НА СТАВ МЕДИЦИНСКИХ СЕСТАРА И ЗДРАВСТВЕНИХ ТЕХНИЧАРА ПРЕМА ЗАВЕШТАЊУ ОРГАНА И ТРАНСПЛАНТАЦИЈИ ОРГАНА У СРБИЈИ**” и одобри њену израду.

проф. др Слободан Јанковић, председник, редовни професор Медицинског факултета Универзитета у Крагујевцу за уже научне области Фармакологија са токсикологијом и Клиничка фармација

проф. др Ђорђе Ћулафић, члан, вандредни професор Медицинског факултета Универзитета у Београду за ужу научну област Интерна медицина

доц. др Дејан Петровић, члан, доцент Факултета медицинских наука Универзитета у Крагујевцу за ужу научну област Интерна медицина

У Крагујевцу, 10.12.2013.